

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7MCdo/3/2015
Identifikačné číslo spisu:	7212225976
Dátum vydania rozhodnutia:	25.11.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Šramková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:7212225976.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa S. L., bytom Q., proti odporcovi Mesto Košice, so sídlom v Košiciach, Tr. SNP č. 48/A, o zaplatenie finančnej náhrady za vecné bremeno, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 20 C 214/2012, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 27. februára 2014 sp. zn. 2 Co 176/2013, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a .

Navrhovateľovi nepriznáva náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

Odôvodnenie

Okresný súd Košice II rozsudkom z 5. februára 2013 č. k. 20 C 214/2012 - 79 zaviazol odporcu zaplatiť navrhovateľovi finančnú náhradu za vecné bremeno, ktoré vzniklo zákonom č. 66/2009 Z. z. v prospech odporcu na pozemku vedenom na LV č. XXXXX k. ú. J. parc. KN - E č. XXXX - orná pôda výmere 1.029 m² za obdobie od 13. septembra 2010 do 12. septembra 2012, podľa spoluvlastníckeho podielu 1/6-iny vedeného na LV č. XXXXX k. ú. J., a to istinu 970,609 Eur s 9,75 % ročným úrokom z omeškania od 22. Septembra 2012 až do zaplatenia a nahradiť trovy konania 58,- Eur titulom súdneho poplatku, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti súd žalobný návrh zamietol. V odôvodnení uviedol. Že predmetom konania je priznanie finančnej odplaty za vecné bremeno, ktoré vzniklo na základe zákona č. 66/2009 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť od 1. júla 2009. Nebolo sporné, že navrhovateľ je podielovým spoluvlastníkom nehnuteľnosti špecifikovanej vyššie. Na tejto nehnuteľnosti má odporca postavenú stavbu - pozemnú komunikáciu na D. ulici v Q.. Vlastníkovi pozemku v zmysle § 2 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. vzniká nárok na to, aby odporca mu zámennou zmluvou poskytol náhradný pozemok, ktorý je v jeho vlastníctve. Odporca doposiaľ náhradný pozemok neposkytol. Konštatoval, že uvedený zákon žiadnym spôsobom neupravuje stav do doby než je vlastníkovi pozemku pridelený náhradný pozemok, resp. do doby až sa usporiadajú vlastnícke vzťahy k pozemku pod stavbou v konaní o pozemkových úpravách. Bol toho názoru, že § 4 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z. nemožno chápať tak, že by vlastníkovi pozemku do pridelenia náhradného pozemku, resp.

do vykonania pozemkových úprav nevzniklo právo na poskytnutie náhrady za vecné bremeno, ktorým je pozemok zaťažený zo zákona. Nedostatok právnej úpravy v zákone č. 66/2009 Z. z. treba vykladať v súlade so všeobecne uznávanými právnymi princípmi, v súlade s princípmi ochrany základných práv a slobôd, medzi ktoré patrí základné právo vlastníť a užívať majetok. Pokiaľ špeciálne predpisy nemajú zvláštnu úpravu, riadi sa režim úpravou občianskoprávnou. Poukázal tiež na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky III. ÚS 150/2010.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie odporcu rozsudkom z 27. februára 2014 sp. zn. 2 Co 176/2013 rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil. V celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a na zdôraznenie správnosti uviedol, že zákon č. 66/2009 Z. z. v § 2 upravuje možnosť majetkového usporiadania vlastníctva k pozemkom, toto ustanovenie však neupravuje, aby až do vykonania majetkového usporiadania mohol štát užívať vecné bremeno bezodplatne. Takýto postup by bol v rozpore s ústavou aj ochranou vlastníckeho práva.

Na podnet odporcu podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti rozsudku Okresného súdu Košice II z 5. februára 2013 č. k. 20 C 59/2013 - 79 a rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 27. februára 2014 č. k. 2 Co 176/2013 - 103, v spojení s opravným uznesením z 28. apríla 2014 č. k. 2 Co 176/2013 - 105 s odôvodnením, že bol nimi porušený zákon. Obom súdom vytkol, že vec nesprávne právne posúdili (§ 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p.) v otázke odplatnosti vecného bremena zriadeného zákonom č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky o o zmene a doplnení niektorých zákonov. Žiadal napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Košice II na ďalšie konanie.

Navrhovateľ vo svojom vyjadrení uviedol, že súhlasí s rozsudkami nižších údov a poukázal na to, že za dobu päť a pol roka od účinnosti zákona odporca nepodnikol žiadne kroky podľa zákona - neponúkol náhradné pozemky a ani nezačalo s pozemkovými úpravami.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O. s. p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O. s. p. v spojení s § 243a ods. 1 O. s. p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O. s. p. v spojení s § 242 ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O. s. p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O. s. p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O. s. p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O. s. p.).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj Roseltrans proti Rusku z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad Abdullayev proti Rusku (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď Sutyazhnik proti Rusku (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Zároveň ESLP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky ESLP vo veci Tripon proti Rumunsku (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí ESLP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESLP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávného súdneho konania označil za priťažujúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESLP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (DRAFT-OVA, a. s., PSMA, s. r. o. a COMPCAR, s. r. o.) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp. zn. PL. z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

Vyššie uvedené naznačuje, ako tieto súdne orgány (ESLP a ústavný súd), oprávnené za splnenia určitých predpokladov zrušiť aj rozhodnutie najvyššieho súdu, budú rozhodovať v skutkovo a právne podobných veciach, v ktorých generálny prokurátor podá mimoriadne dovolanie napriek tomu, že mimoriadnemu dovolaniu nepredchádzalo využitie všetkých dostupných riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov účastníkom, ktorý podal podnet na mimoriadne dovolanie.

Doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu v obdobných prípadoch sa v zásade riadila stanoviskom Občianskoprávného kolégia najvyššieho súdu, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) pod č. 36/2008. Právna veta tohto stanoviska znie: „Podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania. Mimoriadnym dovolaním v zmysle ustanovenia § 243e O. s. p. môže generálny prokurátor napadnúť aj právoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa“.

Je zrejmé, že stanovisko R 36/2008 vychádza zo záverov, ktoré v súčasnosti nie sú súladné s vyššie spomenutými rozhodnutiami ESLP a zjednocujúcim stanoviskom ústavného súdu. Podľa právneho názoru vec prejednávajúceho senátu je tým daný vážny dôvod opätovne sa - a to aj s odstupom času a pri (zatiaľ) nezmenenej právnej úprave - vrátiť k otázke, či snaha presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť konečného meritorneho rozhodnutia vyneseneho v občianskom súdnom konaní bez ohľadu na nezmeniteľnosť a záväznosť súdneho rozhodnutia, ktorá mala určujúci význam pri prijímaní stanoviska R 36/2008, má aj naďalej v plnom rozsahu opodstatnenie vtedy, keď sa mimoriadne dovolanie podáva v prospech účastníka, ktorý sám nevyužil všetky dostupné opravné prostriedky. V preskúmvanej veci sa senát 3 C najvyššieho súdu, ktorý koná a rozhoduje v tejto veci, odchyľuje od

stanoviska R 36/2008 s vedomím, že k samotnému „prekonaniu“ tohto stanoviska môže dôjsť iba osobitným procesom predpokladaným v § 21 ods. 3 písm. a/ zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESĽP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten - ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o tomto opravnom prostriedku.

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O. s. p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O. s. p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadenovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O. s. p.. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O. s. p. je dovolací súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O. s. p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O. s. p.) otvára priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je teda v tomto zmysle potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci.

Postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutie súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči zásade „vigilantibus iura scripta sunt“ zdôrazňujúcej procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťiaca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O. s. p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mal odporca možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sám náležite chránil svoje práva a konal dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretné. Odporca nepodal dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 27. februára 2014 sp. zn. 2 Co 176/2013.

V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sám nevyužil dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mal k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasívu samotného odporcu pri včasnej ochrane jeho práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného odporkyňou.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O. s. p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O. s. p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O. s. p.). V danom prípade dala podnet na mimoriadne dovolanie odporko. Navrhovateľ v konaní o mimoriadnom dovolaní nepodal

návrh na priznanie náhrady trov konania; najvyšší súd mu vzhľadom na to nepriznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O. s. p. a § 151 ods. 1 O. s. p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.